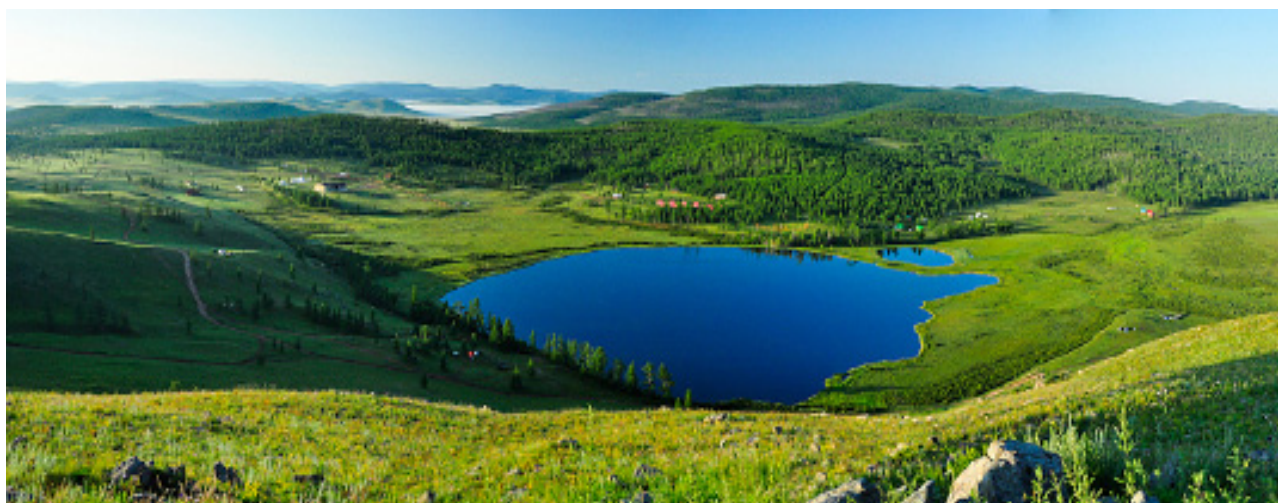

НОГООН ХӨГЖИЛ

Дэлхийн эдийн засаг, хүн ам хурдацтай өсөн нэмэгдэж байна. Энэхүү өсөн нэмэгдэж байгаа хэрэглээг хангахын тулд нөхөн сэргээгдэх болон сэргээгдэхгүй байгалийн нөөцийн ашиглалт асар ихээр нэмэгдэв. Байгалийн нөөцийн хэт их ашиглалт нь нөөцийн хомсдол болон биологийн төрөл зүйл устах зэргээр байгаль орчны болоод улс орны тогтвортой хөгжилд сөргөөр нөлөөлж эхэлснийг улс орон бүр хүлээн зөвшөөрч байгаль орчинд ээлтэй, эдийн засгийн байнгын өсөлтийг хангасан ногоон эдийн засагт суурилсан ногоон хөгжлийн загваруудыг сонгож байна.

Уламжлалт эдийн засгийн онол нь эрэлт, нийлүүлэлтийн шулуун шугамтай танилцуулж, үйлдвэрлэл, бараа солилцооноос үүдэлтэй нарийн төвөгтэй харилцаанд түүнийгээ ашиглахыг санал болгодог бол ногоон эдийн засаг нь хүмүүс, тэдний хоорондын харилцаа, үйлдэл, хүмүүст юу нөлөөлдөг, хэрхэн өдөөгддөг зэрэг асуудлыг авч үздэг. Ногоон эдийн засаг нь дэлхий ертөнцийн бүхэл бүтэн системийг, өөрөөр хэлбэл, байгаль экологи болон байгалийн олон янз байдлыг цогцоор нь хамтад нь авч үздэгээрээ онцлогтой. Молли Скот Сато (2012).

Хүний сайн, сайхан нийгмийн тэгш
хүртгэмжтэй байдлыг сайжруулахын зэрэгцээ
байгаль орчны эрсдэл экологийн доройтлыг
эрс бууруулж чадаж буй эдийн засгийг
НОГООН ЭДИЙН ЗАСАГ гэнэ.

НУБ-ын байгаль орчны хөтөлбөр

Эдийн засгийн өсөлтийг хангахад байгалийн нөөц баялагийг эрчимтэй ашиглах дүр зураг нь тухайн улс орны хөгжлийг илэрхийлдэг. Хэдий тийм ч буурай болон хөгжиж буй улс орнуудын байгаль орчны доройтлын асуудал нь хөгжингүй улс орнуудтай харьцуулбал илүү хүнд тусч байна. Иймд эдгээр улс орнууд байгаль орчинд ээлтэй хөгжлийн загвар руу шилжихийг нэн тэргүүнд чухалчилж, байгаль орчинд ээлтэй эдийн засгийн байнгын өсөлтийг хангахын зэрэгцээ хүний сайн сайхан байдлыг хангах боломжийг олгох ногоон хөгжлийн загварыг сонгож байна.

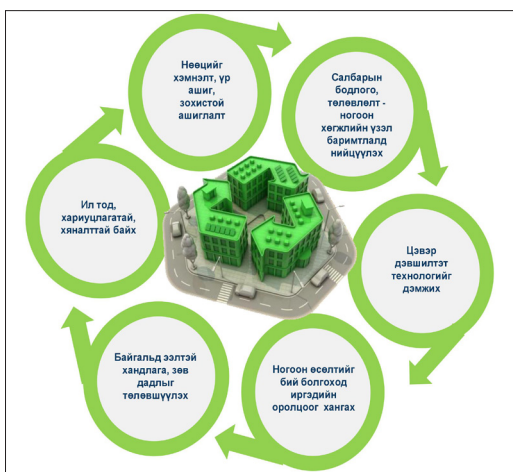
Монгол улс нь байгалийн нөөц баялаг арвин, эдийн засгийн хөгжил нь байгалийн баялаг, уул уурхайн салбараас хамааралтай, байгалийн нөөцийн ашиглалтаас хамаарсан экологийн тэнцвэрт бус байдал, цөлжилт, хөрсний бохирдол, агаарын бохирдол, бэлчээрийн даацын хэтрэлт зэрэг нь ногоон эдийн засаг, ногоон хөгжлийн бодлогыг хэрэгжүүлэх шаардлагатай байсны улмаас тодорхой зорилго, зорилтуудыг дэвшүүлэн ажиллаж эхэлсэн.

Тухайлбал, Монгол Улсын Засгийн газрын 2012-2016 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт “Ногоон хөгжлийн бодлогыг улс орны хөгжлийн тулгуур бодлогын нэг болгох”, Ногоон хөгжлийн үндсийг бүрдүүлэн, ногоон хөгжлийн үзэл баримтлал, дунд хугацааны хөтөлбөрийг боловсруулж, загваруудыг бий болгохоор заасан. Үүний үр дүнд Монгол улсын ногоон хөгжлийн бодлого нь 2014 онд УИХ-ын 43 тоот тогтоолоор батлагдсан.

Ногоон хөгжлийн үзэл баримтлал нь:

- Дэлхий нийтээр хөгжлийн өнөөгийн хандлагыг өөрчилж, байгалийн нөөц баялаг, экосистемийн үнэ цэнийг хадгалах
- Хүний аж байдлыг сайжруулж ядуурлыг бууруулах, нийгмийн тэгш хүртээмжтэй байдлыг хангах, хүлэмжийн хийн ялгарал багатай, үрэлгэн хэрэглээг багасгасан хөгжлийн загварт шилжих эрмэлзэлийг дэмжих
- Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлалд тулгуурлан, өнөөг хүртэл хэрэгжүүлж ирсэн эдийн засаг, нийгмийн хөгжлийн хандлага, хэв маягийг өөрчлөх шаардлагатай болсныг ухамсарлах
- Байгаль орчинд ээлтэй, оролцоотой эдийн засгийн өсөлтийг хангах буюу байгалийн нөөцийн хэрэглээний үр ашгийг нэмэгдүүлэх
- Экосистемийн үйлчилгээний тогтвортой байдлыг хадгалах замаар монгол хүний амьдралын сайн сайхан байдлыг хангах хөгжлийн загварт шилжих юм.

Ногоон хөгжлийн бодлогын баримтлах зарчим

Ногоон хөгжлийн бодлогын зорилго ба стратегийн 6 зорилт

Ногоон хөгжлийн үзэл санаанд тулгуурласан, ИРГЭДИЙН ОРОЛЦООГ хангасан ЭДИЙН ЗАСГИЙН ӨСӨЛТийг бий болгосноор ХҮРЭЭЛЭН БАЙГАА ОРЧНЫ ТОГТВОРТОЙ БАЙДЛЫГ хадгалан ИРЭЭДҮЙ ХОЙЧ ҮЕДЭЭ ӨВЛҮҮЛЖ, үр өгөөжийг нь УРТ ХУГАЦААНД хүртэх боломжоор хангах нөхцөлийг бүрдүүлсэн ХӨГЖИНГҮЙ УЛС болно.

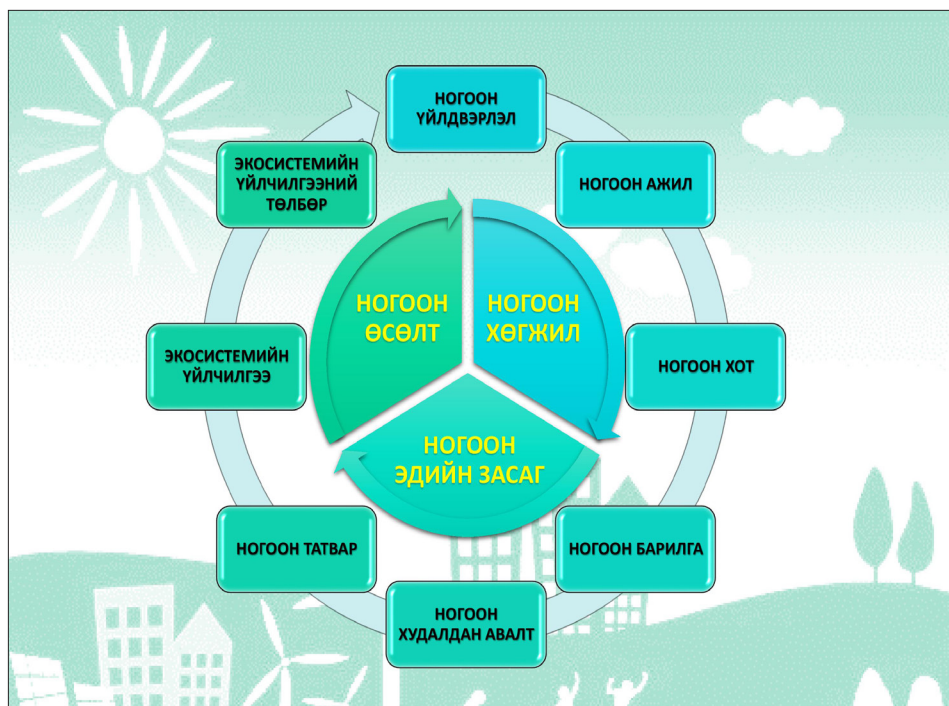
<p>Стратегийн зорилт 1.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Байгалийн нөөцийн хэмнэлттэй, хүлэмжийн хийн ялгарал болон хаягдал багатай үйлдвэрлэл, хэрэглээг хөгжүүлнэ. 	<p>Стратегийн зорилт 2.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх ажлыг эрчимжүүлэн орчны бохирдол, доройтлыг бууруулж, экосистемийн тэнцвэрт байдлыг хадгална.
<p>Стратегийн зорилт 3.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ногоон эдийн засгийг дэмжих санхүүжилт, татвар, зээл, урамшууллын оновчтой хөшүүргийг нэвтрүүлж, байгаль хамгаалал, хүний хөгжил, цэвэр технологийг дэмжих хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлнэ. 	<p>Стратегийн зорилт 4.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ногоон ажил эрхлэлтийг дэмжиж, ядуурлыг бууруулан ногоон амьдралын хэв маягийг төлөвшүүлнэ.
<p>Стратегийн зорилт 5.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Байгальд зохицсон ахуй, соёлын үнэт зүйлсийг хөгжүүлж, боловсрол, шинжлэх ухаан, технологи, инновацийг ногоон хөгжлийн хурдасгуур болгоно. 	<p>Стратегийн зорилт 6.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Уур амьсгалын өөрчлөлт, бүс нутгийн байгалийн нөөц баялаг, сэргэх чадвахад нийцүүлэн хүн амын суурьшлыг төлөвлөн хөгжүүлнэ.

Ногоон хөгжлийн бодлогыг 2 үндсэн үе шаттай хэрэгжүүлнэ.

- **I үе шат:** *Ногоон хөгжлийн үндсийг тавих үе (2014-2020 он)* Монгол Улсын нөхцөлд тохирсон ногоон хөгжлийн загвар, хэм хэмжээг эдийн засаг, нийгмийн бүхий л салбарт бий болгож, ногоон хөгжлийг хангахад чиглэсэн эрх зүйн орчныг бүрдүүлж, эдийн засгийн урт хугацааны тогтвортой хөгжлийг хангахад чиглэсэн дэд бүтэц, бүтээн байгуулалтын ажлыг идэвхтэй өрнүүлнэ.

Монгол улсын тогтвортой хөгжлийн зорилтыг хэрэгжүүлж бүс нутагтаа өрсөлдөх чадвар бүхий үйлдвэрлэл, үйлчилгээний салбар хөгжиж, мэдлэгт суурилсан эдийн засаг төлөвшиж, ногоон хөрөнгө оруулалт, санхүүжилтийн механизмаар байгальд ээлтэй, үр ашиг өндөртэй ногоон дэд бүтэц, сэргээгдэх эрчим хүчний үйлдвэрлэл, цэвэр үйлдвэрлэлийн технологийг хөгжүүлж, нэгж бүтээгдэхүүнд ноогдох хүлэмжийн хийн ялгаралыг бууруулна.

- **II үе шат:** *Ногоон хөгжилд шилжих үе (2021-2030 он)* Хүрээлэн байгаа орчны тогтвортой байдлыг хадгалж, экосистемийн үйлчилгээний үр өгөөжийг ухаалгаар хүртэж, уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицсон, өндөр үр ашигтай ногоон эдийн засаг, нийгмийн тэгш хүртээмжтэй тогтолцоо төлөвшсөн байна. Эдийн засгийн бүтцэд өндөр технологи, инноваци шингэсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл давамгайлж, ногоон эдийн засагт шилжинэ.

Монгол Улс байгалийн нөөц баялагт тулгуурласан эдийн засгийн эрчимтэй хөгжлийн гараан дээр ирсэн, хүн амын бүтцэд 15-40 насны залуус 47.2 хувийг эзэлж байгаа, нээлттэй, ардчилсан засаглалтай, төрийн бодлого нь тогтвортой хөгжилд хүрэх эрмэлзэлтэй байгаа зэрэг нь ногоон хөгжлийн бодлогыг хэрэгжүүлэх нөхцөл бүрдсэнийг илтгэж байна. Ногоон хөгжлийн бодлогод суурилсан тогтвортой хөгжсөн Монгол улс болох хамгийн гол тулгуур нь иргэд нь ирээдүйтэй шинэ нийгмийг цогцлоох үйл явцад оролцож чадахуйц мэдлэг, боловсролтой буюу тогтвортой хөгжлийн боловсролтой байх явдал юм. Үүнийг Ногоон хөгжлийн бодлогын стратегийн зорилт 5-д чухалчилсан байна.